

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

ОЛЕШКО Анни Анатоліївни на дисертаційну роботу

Славкіної Марини Анатоліївни

**на тему « ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬОГО СЕКТОРУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03
– економіка та управління національним господарством**

Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами. Безпека банківського сектору національної економіки як функціональна складова економічної безпеки держави визначає захищеність населення та господарюючих суб'єктів та передбачає виявлення, запобігання й усунення зовнішніх та внутрішніх загроз у банківській системі.

В умовах глобалізації банківської діяльності формуються нові виклики для забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки. Тому проблема забезпечення економічної безпеки в банківському секторі потребує пошуку інтегрованого підходу до досягнення її оптимального рівня, що дозволить банківській системі та її елементам функціонувати в динамічній рівновазі із зовнішнім середовищем й протистояти зовнішнім та внутрішнім збуренням.

Поряд із наявністю значної кількості досліджень з питань економічної безпеки банківського сектору необхідним є врахування потенційних ризиків та нових викликів і загроз стабільному функціонуванню банківської системи. Зазначене актуалізує дисертаційне дослідження Славкіної Марини Анатоліївни «Економічна безпека банківського сектору національної економіки України».

Дисертаційна робота виконувалася за планами науково-дослідних робіт Класичного приватного університету: «Сучасні проблеми модернізації та структурних трансформацій економіки Придніпровського регіону» (номер

державної реєстрації 0114U006322); «Науково-методичне забезпечення фінансово-економічних процесів» (номер державної реєстрації 0116U004350); «Розвиток національної економіки в контексті сучасної економічної теорії» (державний реєстраційний номер 0116U000798).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, авторефератом та науковими публікаціями автора дає підстави стверджувати, що теоретико-методичні положення, практичні висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, є достовірними.

Дисертаційна робота має логічну побудову, її автор системно підійшов до постановки проблеми та її вирішення, формулювання задач, обрав вірні методи дослідження.

Достовірність теоретичних узагальнень, висновків та рекомендацій забезпечується обраним системним підходом та загальнонауковими і спеціальними методами дослідження, серед яких використано наступні: індукції, дедукції, аналізу, синтезу, узагальнення, абстрагування, уточнення, термінологічного аналізу, аксіоматичний, трендовий аналіз, структуризації, експертного оцінювання, спостереження, вимірювання, розрахунковий, статистичний, таксономічний, регресійний аналіз, імітаційне моделювання, гіпотетико-дедуктивний, критичний аналіз, концептуалізація.

Джерельна база дослідження охоплює значну кількість зарубіжних і вітчизняних наукових праць, аналітичних робіт, нормативно-правових документів, статистичної інформації, що роблять наукові положення та практичні рекомендації достатньо обґрунтованими.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основний доробок автора полягає в поглибленні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки.

З-поміж наукових здобутків Славкіної М. А. на особливу увагу заслуговують наступні.

Автором уточнено сутність категорії «економічна безпека банківського сектору» (п. 1.1 дисертації), яке обґрунтовано на основі встановлення відмінностей між категоріями «фінансової» та «економічної» безпеки, врахування кола відповідальних і зацікавлених суб'єктів, що надало змогу трактувати її як інструмент забезпечення стану захищеності банківського сектору державою, Національним банком України та кожною установою самостійно шляхом виявлення, запобігання й усунення зовнішніх та внутрішніх загроз і створення умов для сталого розвитку держави. Пропонована інтерпретація розуміння суті категорії чітко визначає суб'єктів економічної безпеки та підкреслює вагомість забезпечення стану захищеності банківського сектору в певний період, а також вказує на пролонгацію заходів безпеки з метою створення умов для сталого розвитку держави.

У процесі дослідження розвинуто систематизацію та здійснено формалізацію складових економічної безпеки банківського сектору за категоріями: глобалізаційна, політично-правова, регулятивна, маркетингова, фінансова, інформаційна, – використання якої на практиці надає змогу експерту уточнити спектр імовірних ризиків банківської діяльності та спостити процедуру їх оцінювання (підрозділ 1.3 дисертації).

Дістало подальшого розвитку структуризація знань про вплив цифровізації на економічну безпеку банківського сектору на основі використання SWOT-аналізу, що надало змогу побудувати матрицю для виявлення наслідків прийняття управлінських рішень щодо забезпечення економічної безпеки банківського сектору в умовах впливу ризиків інформаційного середовища (підрозділ 2.3 дисертації).

Автором удосконалено методичний підхід до оцінювання та прогнозування системного ризику банківського сектору, який обґрунтований на основі критичного аналізу існуючих підходів, визначеної множини ключових показників і застосування до них методу таксономії та

економетричного моделювання. Застосування підходу надало змогу обґрунтувати траєкторію змін значення системного ризику банківського сектору з урахуванням динаміки ключових показників, напрям якої враховується при макроекономічному плануванні соціально-економічних процесів держави (підрозділ 3.1 дисертації).

Заслуговує на увагу запропонований автором методичний підхід до обґрунтування сценаріїв формування рівня економічної безпеки банківського сектору, визначений за методологією оцінювання рівня економічної безпеки держави, параметри якого досліджено засобами імітаційного та економетричного моделювання. За результатами аналізу сценаріїв встановлено доцільні зміни значень ключових показників та прогнозовано перспективні зміни рівня економічної безпеки банківського сектору національної економіки (стор. 163-169 дисертації).

Розвинуто механізм підвищення рівня економічної безпеки банківського сектору України шляхом формування фінансово освіченого споживача банківських послуг, який, на відміну від існуючих, має два рівні: макро- та мікроекономічний, об'єкти впливу й елементи, а саме: організаційно-методичне забезпечення, інструменти та стимули, що впливають на різні вікові групи населення й координуються спеціальним державним органом – комітетом з фінансової просвіти (підрозділ 3.3, стор. 187-188 дисертації).

Набула подальшого розвитку концепція розвитку фінансової освіти для забезпечення безпеки банківського сектору, у якій фінансову грамотність та обізнаність розглянуто як базис, а економічну безпеку – як надбудову, що дало чітке уявлення щодо ролі фінансової грамотності у функціонуванні банківського сектору та забезпеченні необхідного рівня його економічної безпеки. Відмінністю розвинутого підходу від існуючих є застосування класифікації населення не лише за віковим критерієм, а й за всіма основними факторами, що впливають на сприйняття фінансової інформації та прийняття грамотних фінансових рішень (підрозділ 3.3, стор. 198 дисертації).

Дослідження здійснено в межах системного підходу, що забезпечило

можливість отримати принципово нові науково-методичні результати, цінність яких полягає у забезпеченні економічної безпеки банківського сектору національної економіки.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження пройшли апробацію та отримали позитивне схвалення наукових конференціях: «Corporate Governance: Strategies, Processes, Technology» (Kaunas, 2017 p.); «Co-operation, Banking, Public Administration in a Decentralized Environment» (Kielce, 2017 p.); «Бізнес, цифрові інновації та підприємництво: стан, аналіз тенденцій та науково-економічний розвиток» (м. Львів, 2018 p.); «Перспективи та пріоритети розвитку економічної системи в умовах нестабільності» (м. Дніпро, 2018 p.); «Science and education in the modern world» (Karagandy, 2019 p.); «Теоретичні та практичні аспекти антикризового регулювання економіки країни» (м. Одеса, 2019 p.); «Сучасні проблеми та перспективи розвитку міжнародних економічних відносин і світового господарства» (м. Хмельницький, Сатанів, 2019 p.).

Практичне значення результатів дослідження. В дисертації Славкіної Марини Анатоліївни обґрунтовано науково-методичні та концептуальні положення, практичне застосування яких дає змогу забезпечити економічну безпеку банківського сектору в умовах невизначеності.

Наукові результати, що мають практичний характер, знайшли своє застосування в діяльності ПАТ АКБ «Індустріалбанк» (довідка № 4269 від 25.05.2018) при обґрунтуванні сценаріїв рівня економічної безпеки банку.

Основні положення дисертації впроваджено у практичну діяльність Запорізької обласної організації Товариства «Знання» України (довідка № 58-18 від 20.02.2018) при проведенні лекційних занять для представників органів місцевого самоврядування, працівників банків з розкриття механізму підвищення рівня економічної безпеки банківського сектору України та концепції розвитку фінансової освіти для забезпечення безпеки банківського сектору.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Положення наукової новизни, сформульовані в дисертації, висновки та рекомендації достатньо повно представлені у публікаціях. Загальний обсяг публікацій становить 5,89 д.а., з яких 5,03 д.а. належить особисто автору.

Характер видань і зміст опублікованих дисертантом наукових праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основних результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Ознайомлення зі змістом наукових праць дозволяє засвідчити повноту відображення в них основних положень та результатів дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

1. На рис. 3.2, стор. 162 дисертації, представлена імітаційна модель розрахунку інтегрального індексу економічної безпеки банківського сектору України, побудована на основі затвердженої на державному рівні сукупності визначених показників. Потребує пояснення, чому автор обрав саме затверджену на державному рівні сукупність показників економічної безпеки банківського сектору, а не розширені її варіанти, які пропонуються у сучасних наукових дослідженнях.

2. На рис. 2.20, стор. 141 наведено основні загрози системі економічної безпеки банківського сектору в умовах цифровізації як елемент SWOT-аналізу. Потребує уточнення, за яким принципом здійснювалась структуризація знань про ризик-середовище банківського сектору, оскільки наразі достеменно не відомий весь спектр наслідків впливу цифровізації на показники економічної безпеки чи небезпеки банківського сектору.

3. На стор. 65-66 дисертації наведено кортеж параметрів економічної безпеки (ES) банківського сектору на основі обґрунтування сукупного інтегрованого ризику. Потребує додаткового пояснення, чому автор не враховує такий вагомий параметр ризику як ймовірність його настання.

4. У табл. 1.9-1.13 наведено результати експертного оцінювання

характеристик ризиків банківського сектору за джерелами їх виникнення. Потребує додаткового пояснення, на підставі якої бальної шкали і за якими критеріями автор розподілив експертні оцінки.

5. Підрозділ 2.2 присвячено оцінюванню системного ризику як інструмента регулювання економічної безпеки банківського сектору національної економіки. Доцільно пояснити, яким чином автор вбачає використовувати системний ризик з метою саме регулювання економічної безпеки банківського сектору національної економіки.

6. У підрозділі 2.1 здійснено аналіз тенденцій основних показників банківського сектору національної економіки, проте, автор не розглядає обсяги доданої вартості, яку генерують банківські установи, що дало б змогу чіткіше продемонструвати вагомість ролі банківського сектору у формуванні ВВП країни.

Проте, висловлені зауваження не знижують наукову та практичну значимість дисертаційної роботи.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Славкіної Марини Анатоліївни на тему «Економічна безпека банківського сектору національної економіки України» відповідає паспорту спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством і вимогам пунктів 9, 11 – 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами і доповненнями).

Автореферат повністю відображає основні положення, висновки і рекомендації дисертації та є ідентичними з результатами роботи.

Наукові положення мають достатній рівень обґрунтованості, їх достовірність і новизна є об'єктивними, відображають підхід здобувача до розроблення та поглиблення теоретико-методичних засад формування та реалізації завдань забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки в умовах невизначеності.

Загальний висновок до дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Славкіної Марини Анатоліївни на тему «Економічна безпека банківського

сектору національної економіки України» є завершеною науковою працею, у якій отримано нові теоретичні та практичні результати, що полягають у розробці нових підходів до забезпечення економічної безпеки банківського сектору національної економіки.

Славкіна Марина Анатоліївна. – автор дисертації «Економічна безпека банківського сектору національної економіки України» заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри менеджменту

Київського національного університету

технологій та дизайну

А. А. Олешко

